

Aan de leden van de
verenigde vergadering

V.V: 30 november 2022
Agendapuntnr. B.1
Kenmerk 2022.10495
Onderwerp Programmabegroting 2023 en
meerjarenraming 2024-2026

Datum 18 oktober 2022
Bijlagen 2

1. Inleiding

Hierbij bieden wij u de programmabegroting 2023 en meerjarenraming 2024-2026 van het hoogheemraadschap van Schieland en de Krimpenerwaard aan. Daarbij treft u tevens de planning-en-controlcyclus van het nieuwe begrotingsjaar en de verzamel- en programmakredieten aan.

In de begroting voor 2023 en de meerjarenraming 2024-2026 is het Waterbeheerprogramma 2022-2027 (WBP) vertaald naar een concrete uitwerking en de benodigde middelen. Wij zullen u aan de hand van de indicatoren informeren, zoals door u vastgesteld op 29 juni 2022. In de programmabegroting is een selectie gemaakt van de indicatoren waarover wij in 2023 zullen rapporteren.

2. Voorstel

Wij stellen u voor om:

- De planning-en-controlcyclus 2023 vast te stellen;
- De programmabegroting 2023 vast te stellen;
- De meerjarenraming 2024-2026 vast te stellen;
- De verzamel- en programmakredieten 2023 te voteren.

3. Achtergrondinformatie

De programmabegroting komt voort uit de kaders die geschetst zijn in de kaderbrief 2022 door u vastgesteld op 29 juni 2022 (kenmerk 2022.04901).

Bij het opstellen van de kaderbrief 2022, in het voorjaar van 2022, zagen we ontwikkelingen om ons heen die grote gevolgen zouden hebben voor onze financiële positie. De belangrijkste ontwikkelingen waren:

- extreme stijgingen van energieprijzen;
- schaarste personeel;
- stijgende inflatie;
- schaarste bouwmaterialen en onderdelen voor o.a. ICT;
- stijgende HWBP-bijdrage komende jaren;
- urgentie vanuit Rijksoverheid richting lagere overheden om doelstellingen coalitieakkoord te realiseren (woningbouw, duurzaamheid, stikstofemissiebeperking, etc.).

We zagen toen dat deze ontwikkelingen tot een slechter jaarresultaat 2022 zouden leiden en invloed hebben op de reserves en ramingen van belastingopbrengsten voor 2023 en verder. Op basis van besluitvorming in de verenigde vergadering van juni 2022 zijn we gestart met het uitwerken van het zogeheten 'scenario hoog' uit de kaderbrief.

Hierin wordt gestreefd naar het zo snel mogelijk aanvullen van negatieve reserves die in 2022 ontstaan. Tegelijkertijd is een project gestart waarbij organisatiebreed is gezocht naar opties tot besparingen en slimmere manieren van werken. Dit met de randvoorwaarden dat de kwaliteit van ons werk op niveau blijft en er geen kapitaalvernietiging plaatsvindt.

Op dit moment zien we dat de ontwikkelingen die we in de kaderbrief geschetst hadden nog steeds actueel zijn. Dit leidt tot een verwachte prognose voor het jaarresultaat 2022 van € 7 miljoen negatiever dan we dachten bij het opstellen van de programmabegroting 2022. Het uitgangspunt voor 2023 is daardoor slechter door lagere saldi van de reserves. Bij de zuiveringsheffing wordt de tariefegalisatiereserve eind 2022 negatief, zelfs als de gehele algemene reserve wordt ingezet. Dit betekent dat de prognose die we schetsten bij de kaderbrief werkelijkheid lijkt te worden. En dat we, ten opzichte van eerdere jaren, forse aanpassingen moeten doen in de stijgingspercentages van onze belastingopbrengsten.

Dit beeld is 7 september jl. gedeeld met uw vergadering. Op basis van de concept programmabegroting zien we dat de verwachte stijgingspercentages van de belastingopbrengsten inderdaad noodzakelijk zijn om onze financiële positie gezond te houden.

Er is ook perspectief: door deze ingrepen nu te doen is er zicht op relatief snel herstel van onze financiële huishouding. Door de kostenbesparingen en keuzes die we nu maken, kunnen we een groot deel van de additionele kostenstijgingen opvangen binnen de bandbreedte van en de kaders uit de kaderbrief.

Financieel beeld

De netto omvang van onze begroting neemt met € 9,7 miljoen (+9,2%) toe ten opzichte van de meerjarenraming 2023-2025, jaarschijf 2023 (programmabegroting 2022). De huidige marktomstandigheden voor o.a. energie en materialen en de daarmee aangewakkerde inflatie van ruim 10% is daar de grootste veroorzaker van. In 2022 hebben deze ontwikkelingen een afname van onze reserves veroorzaakt. Voor de zuiveringstaak verwachten we in 2022 de volledige algemene reserve te moeten gebruiken en komen we uit op een negatieve tariefegalisatiereserve. Om dit aan te vullen is er voor 2023 begroot met een begrotingsoverschot van € 1,5 miljoen. In de meerjarenraming was voor 2023 uitgegaan van een begrotingstekort van € 4,4 miljoen.

Belastingen en reserves

Watersysteemheffing:

Ten opzichte van de meerjarenraming 2023-2026 nemen de netto lasten voor de watersysteemheffing toe met € 4,2 miljoen. Dit wordt voornamelijk veroorzaakt door de hogere energielasten, de hoge inflatie en de gestegen personeelslasten. Voor buitengewoon onderhoud watergangen is het budget voor 2023 eenmalig verlaagd. De jaren erna zal de inzet voor het buitengewone onderhoud watergangen verhoogd worden om de staat van de watergangen op het gewenste niveau te houden. In 2024 stijgen de netto exploitatielasten beperkt. Dit is vanwege de afkoop van onderhoud van de kunstwerken die Rijkswaterstaat oplevert naar aanleiding van de A16 Rotterdam (€ 3,1 miljoen). In 2025 en 2026 nemen de exploitatielasten weer toe. De afschrijvingen nemen toe door het stijgende investeringsvolume.

In 2023 dekken we het begrote tekort door gebruik te maken van de tariefegalisatiereserve, hierdoor kunnen we de belastingstijging enigszins temperen. In de meerjarenraming gingen we uit van stijgingspercentages van 3,0% in 2023 en 3,5% in 2024 tot en met 2026. In deze programmabegroting zijn wij genoodzaakt de percentages aan te passen naar 12,5% voor 2023, 5% voor 2024 en 2025 en 3,0% voor 2026. Op basis van deze raming komen we in 2025 en 2026 op een klein begrotingsoverschot uit en is er sprake van een stabiele tariefegalisatiereserve van € 3,6 miljoen.

Zuiveringsheffing:

Ten opzichte van het meerjarenraming 2023-2026 nemen de netto lasten voor de zuiveringsheffing toe met € 5,2 miljoen. Deze stijging komt, zoals eerder beschreven in hoofdstuk 3 - programma 3, voornamelijk door de stijging van energiekosten, kosten grensoverschrijdend afvalwater en inkoop grondstoffen. In 2024 en 2025 zijn de netto lasten stabiel. De algehele gebudgetteerde kostenstijging (door o.a. indexatie en loonkostenontwikkeling) wordt opgevangen door dalende afschrijvingskosten. Vanaf 2026 nemen deze weer toe door de geplande investeringen.

Voor de zuiveringsheffing verwachten we dat we eind 2022 onze tariefegalisatiereserve en algemene reserve volledig gebruikt hebben om de kostenstijging voor o.a. energie op te kunnen vangen. De verwachting is dat we eind 2022 een negatieve tariefegalisatiereserve hebben. Zoals in de opiniërende verenigde vergadering van 7 september besproken, is er in deze begroting voor gekozen om het weerstandsvermogen weer op peil te brengen en onze reserves direct aan te vullen. Hierdoor is de tariefstijging 2023 per ve geraamd op € 14,98. Op deze manier verwachten we de negatieve reserve te hebben aangezuiverd en deze aan te vullen tot het niveau van de algemene reserve eind 2021 (€ 2 miljoen). In de volgende jaren zijn de reserves tot een minimumniveau aangevuld, is er bij verwachte omstandigheden geen verdere tariefsverhoging nodig en kunnen de tarieven respectievelijk 4 en 3 procent neerwaarts worden bijgesteld. Dit doen we om onze reserve niet onnodig op te laten lopen. In 2025 en 2026 verwachten we een tariefegalisatiereserve van circa € 4,8 miljoen te hebben, naast de algemene reserve van € 2,0 miljoen.

Wegenheffing:

Ten opzichte van het meerjarenraming 2023-2026 nemen de netto lasten in 2023 voor de wegenheffing toe met € 0,3 miljoen. Meerjarig stijgen de lasten naast de algemene kostenstijgingen voornamelijk door toenemende afschrijvingslasten.

Het begrote tekort voor de wegentaak dekken we door gebruik te maken van het tariefegalisatiereserve en door de belastingopbrengsten te laten stijgen. In de meerjarenraming gingen we uit van een stijgingspercentage van 5,5% (2023) en 5% in de jaren daarna. In deze programmabegroting hebben wij dit naar boven moeten bijstellen om het begrotingstekort op de wegentaak niet verder op te laten lopen. Voor 2023 hebben we een stijging van 9,5% begroot en de jaren erna van 8%. In 2026 hebben we dan een begrotingsevenwicht bij een stabiele reserve van € 1,0 miljoen.

Risicomanagement

In de programmabegroting zijn aanpassingen gedaan in de opzet van de risicoparagraaf. Met deze aanpassingen proberen we:

- de mogelijke impact van risico's op het begrotingsjaar te laten zien, zodat we een weerstandsvermogen kunnen bepalen dat hier voldoende op aansluit;
- de risico's op de langere termijn (WBP-periode) in beeld te brengen, maar ook te voorkomen dat deze het weerstandsvermogen en daarmee de tarieven onnodig beïnvloeden.

Tabel Risicovolle ontwikkelingen

- Naar aanleiding van een discussie in de commissie AZM zijn de risicoparagraaf en bijhorende tabellen voor de programmabegroting 2023 aangepast om een beter beeld te geven van risico's met impact op het begrotingsjaar zelf. De risico's met impact op de investeringen zijn daarom uit de tabel gehaald en het effect op de exploitatie wordt niet meer meegerekend in het weerstandsvermogen. Achterliggende gedachte is dat het risico in sommige gevallen pas jaren later een financieel effect heeft op de exploitatie,

bijvoorbeeld na afsluiting en activering van het project. Ook worden de investeringsrisico's vaak al voorzien in de risico-opslag van het krediet dat bij de investering hoort. De projectrisico's worden geïnventariseerd en beheerst binnen de projectomgeving en gemonitord door de projectleider en ambtelijk opdrachtgever. Die legt verantwoording af aan de bestuurlijk opdrachtgever en houdt deze op de hoogte van risicovolle ontwikkelingen die de doelen van het project in gevaar kunnen brengen. Waar nodig wordt ook het algemeen bestuur hierin meegenomen. Bijvoorbeeld door middel van de planning-en-controlproducten.

- Binnen programma 3 speelt het risico 'Verbreding van de afvalstoffenheffing'. Dit risico is nog steeds reëel. Echter, indien vanuit de rijksoverheid invulling wordt gegeven aan het voornemen voor verbreding van de afvalstoffenheffing, zal dit pas effect hebben op volgende begrotingsjaren. Daarom is dit risico uit de lijst van operationele risico's voor de programmabegroting 2023 gehaald en opgenomen in de tabel Risico's WBP-periode.
- Binnen de programma's 1, 2, 3 en OP speelt het risico 'toename kosten inkoop elektriciteit'. Dit risico is niet meer van toepassing op het begrotingsjaar 2023 aangezien de elektriciteit al voor 2023 is ingekocht. Het is echter een zeer groot risico voor de komende jaren en staat daarom opgenomen in de tabel Risico's WBP-periode.
- Het risico 'Belastinginkomsten: kwijtschelding of oninbaar' is uit de tabel operationele risico's gehaald en opgenomen in het overzicht van risicovolle ontwikkelingen. Reden hiervoor is dat afwijkingen van de belastingen lastig te voorspellen zijn en zowel negatief als positief kunnen uitpakken. Zo kwam in de jaarrekening 2021 de post kwijtschelding en oninbaar veel lager uit dan begroot. In de zuiveringsheffing van 2021 was wel sprake van een nadeel, maar dit had te maken met de opbrengsten, niet met kwijtschelding of oninbaar.
- Het risico 'Schending van de AVG' is verwijderd uit de tabel operationele risico's voor de programmabegroting 2023. De inschatting van dit risico uit de laatste risicoparagraaf betrof een bruto risico. Gezien de kwaliteit van de huidige beheersmaatregelen valt het netto risico lager uit dan de grens van € 250.000.
- De inschatting van de kans van optreden voor het risico 'Cyberincident' is aangepast van 'groot' naar 'klein'. De inschatting van de mogelijke impact is ongewijzigd op € 1 mln. Ook hier is rekening gehouden met de kwaliteit van de huidige beheersmaatregelen.
- In de tabel 'risicovolle ontwikkelingen' is de herverdeling van de kosten voor de bestrijding van muskusratten verwijderd. De nieuwe kosten zijn bekend en verwerkt in de programmabegroting 2023.

6. Aspecten voor de omgeving, communicatie en wijze van publiceren

Na behandeling in het college van 18 oktober jl. ligt de programmabegroting van 20 oktober tot 30 november 2022 ter inzage op kantoor Maasboulevard. De aankondiging hiervan wordt in week 44 digitaal gepubliceerd. Op woensdag 2 november -na de behandeling van de begroting in de vv-commissies- beginnen we met de externe communicatie over onze tariefstijgingen. We versturen dan een pers-/nieuwsbericht naar onze regionale media, deze verschijnt ook op onze social mediakanalen en op onze website.

We maken een infographic die de begroting en tarieven in één oogopslag weergeeft, deze plaatsen we in onze Waterwerken-advertentie die in januari in de huis-aan-huiskranten verschijnt en op onze reguliere communicatiekanalen. In onze jaarlijkse bijsluiter die bij alle aanslagen in de envelop komt/bij de aanslagen in Mijn Overheid, leggen we ook uit waarvoor men aan het waterschap betaalt. Op onze website richten we een aparte pagina in over de begroting en tarieven voor 2023: www.hhsk.nl/begroting.

Dijkgraaf en hoogheemraden van Schieland en de Krimpenerwaard,

Secretaris directeur,

Dijkgraaf,

M.J.H. van Kuijk

drs. A.J.B. van der Klugt